

Par kopējo redzējumu un pārmaiņu iespējām

Tiekoties ar pedagogiem Dobeles Valsts ģimnāzijā, Ministru prezidents Krišjānis Kariņš aicināja diskusijas dalībniekus minēt piemērus no savas pieredzes par to, kādas prasības un nesakārtoti jautājumi no valsts vai attiecīgās ministrijas puses apgrūtina darbu. Skolotāji bija atklāti.

Par daudz padziļināti, bet materiālu nav

Matemātikas skolotāja **Aiva Rituma**: - Mani satrauc kopējais redzējums. Piemēram, par padziļinātajiem kursiem vidusskolā, kam es neredzu saikni ar augstskolām. Šobrīd katra skola var darīt, kā grib. Bet jaunieši komunicē savā starpā, zina, kas notiek augstskolas pirmajā, otrajā kursā. Ja jaunieši padziļināti apgūst matemātiku, man viņam jau tagad padziļinātajā kursā jānāca šo kursu ļoti daudzas tēmas. Teikšu godīgi: ar savu jau vairāk nekā 40 gadu pieredzi un erudīciju, padziļināti mācot matemātiku, pat es jūtos nobijusies. Un vēl: piemēram, skolēns kādas vidusskolas 11. klasē apgūto matemātiku nepadziļina 12. klasē, bet, iestājies augstskolā, studēs, un matemātika būs vajadzīga. Taču līdzās būs studenti, kuri būs to darījuši padziļināti. Arī tas nav pareizi. Tas nav valstī sakārtots. Nerunājot par to, cik ir vajadzīgs materiālu šim jaunajam tēmām, ko mums ievieš no augstskolu programmām. Grāmatu nav, ir kaut kādas lapeles. Daudz kas ir paņemts no Eiropas. Es labi zinu, ka daudzi materiāli ir vienkārši iztulkoti, un mani kolēģi, piemēram, 7. klases uzdevumos katrs redz kaut ko citu. Ja man ir jāņem trīs jaunas programmas un ir tas, ko man skola par to maksā, es pat rēķināt nesāku. Bet es nevaru vienkārši iet stundā ar lapiņu rokā vien. Man ir jāgatavojas. Arī bērni vaicā: kam mums to vajag? Kāpēc jūs mums tik daudz mācāt? Mana atbilde ir: jūs mācāties valsts ģimnāzijā, es jūs gatavoju augstskolai, tāda ir programma.

Aiva Rituma bilda, ka neredz mērķi, kāpēc padziļinātajam kursam matemātikā atvēlētas tik daudzas stundas. - Varbūt vajadzēja ļaut, kā grib, - pētīt, nonākt pie rezultāta pašiem, ko skolēniem ir vērtīgi darīt. Pretējā gadījumā tas paņem ārkārtīgi daudz laika, jo apjoms ir milzīgs.

Ministru prezidents no savas kā vecāka pieredzes piekrita, ka slodze, ja bērns ļoti apzinīgi pievēršas galvenokārt mācībām, ir milzīga. - Tas bērnu dzēni izmīsumā, un ne tur laika draugiem, ne kam citam, - atzina Krišjānis Kariņš.

Ķīmijas skolotāja **Sarmīte Dūde**: - Matemātikā padziļināto līmeni apgūst vidusskolas klašu noslēguma posmā, savukārt fizikā, ķīmijā un bioloģijā mēs šos priekšmetus pirmajā (optimālajā) līmenī pabeidzam 11. klasē un tajos nav pārbaudījumu. Tagad mēs visi mācāmies padziļināti, kā būtu jāstrādā. Materiālu nav, tos veidojam. Mums ir katram savi augstskolu pasniedzēji, un viņi neredz, kas

būs nākotnē. Pašlaik tikai Stradiņa universitāte ir pateikusi, ka ņems vērā skolā apgūto padziļināto programmu. Bet pārējās augstskolas uzņems bez šāda izvērtējuma, ar zināšanām, ko skolēni būs ieguvuši līdz 11. klasei un aizmirsuši pēc 12. klases. Tātad vieni jaunie studenti, padziļināto kursu apgūšie, būs vienā līmenī, pārējie - visu sen aizmirsuši. Tāpēc mēs, skolotāji, neredzam, kāpēc tagad būtu tas jādara tik padziļināti. Mēs paši zinātu, kā sasniegt rezultātu.

Bioloģijas skolotāja **Gita Heistere**: - Augstskolas ir apmierinātas ar mūsu skolēnu zināšanām, saka paldies skolotājiem par darbu, par lieliskiem absolventiem. Bet, lai izpildītu standartu prasības, mēs vaicājam - cik dziļi «jāiet» konkrētajā tēmā? Turklāt materiālu nav, ja ir, tad angļiski.

Kurš rosina pārmaiņas?

Ģimnāzijas direktora vietniece metodiskajā darbā **Rasa Dirvėna** akcentēja jautājumu par to, kurš valstī ilgstoši iniciē pārmaiņas izglītībā, attiecinot to ne tikai uz projektu «Skola 2030».

- Augstskolas saka - viss ir labi, rezultāti ir labi. Un tā tas arī ir. Bet vai augstskolas ir tās, kuras iniciē pārmaiņas izglītībā? Vai tie ir profesionālie mācībspēki? Ir vērojams, un arī, komunicējot ar kolēģiem, mēs saprotam, ka tās nav augstskolas. Vidējās izglītības iestādes, protams, skatās uz to, ko prasa vai piedāvā augstskolas, un pakārtojas tam. Bet vai tas, ko prasa un piedāvā, ir labākais un pie kā šobrīd strādā pasaulē labākās izglītības sistēmas?

Ministru prezidents uz šo minēja piemēru no Spānijas, kur liels telekomunikāciju uzņēmums mūžizglītības ietvaros īsteno iekšēju mācību programmu programmēšanā, kuras rezultātā gan rada un attīsta izglītojamo interesi par konkrētām zinātnēm, gan tādējādi piesaista savam uzņēmumam kompetentus speciālistus.

- Attiecībā uz jaunām tehnoloģijām ir diezgan iespējami revolucionāri mainīt, kā var apgūt materiālus. Es nekā sliktu negribu teikt par mūsu ministriju. Bet man nerodas iespaids, ka pie mums es sastopu jaunas un līdz galam izdomātas idejas, bet vairāk ir prasību. Un tad iznāk «dari to, nezini, ko, ej tur, nezini, kur». Tāpat es brīnījos, ka minētā apmācības sistēma nav nekur sertificēta, nav iegūstams grāds, bet, protams, telekomunikāciju uzņēmumam tā interese ir elementāra: viņi dabū izvēlēties sev labākos kadrus. Tas gan ir uzņēmuma vai pašvaldības, ne valsts finansēts pasākums.

- Savulaik, sākoties projektam «Skola 2030», augstskolu docētāji, mācībspēki devās uz pilotskolām skatīties, kā skolotāji šobrīd strādā, - turpināja Rasa Dirvėna. - Šobrīd tas tā vairs nenotiek. Un atkal nav komentāru par to, kurš šobrīd nosaka pārmaiņas.

Mācāmies, bet cik kvalitatīvi?

Tikšanās dalībnieki tika mudināti paust viedokli arī par mācību priekšmetu skolotāju metodiskās pieredzes sniegšanas iespējām. - Vai mūsu labākās prakses pārņemšana tiek organizēta kādā sistēmiskā veidā? - vaicāja Krišjānis Kariņš.

Ģimnāzijas direktore Inese Didže minēja, ka pedagogu tālākizglītības kursi tiek organizēti, tāpat - pieredzes apmaiņa metodiskajās apvienībās, taču ļoti detalizēts atbalsts konkrētam skolotājam, kā tas ir, piemēram, Somijā, kur šim nolūkam ir izstrādāta sistēma, nenotiek.

- Ir diezgan liels izaugsmes iespējas tieši sistēmā. Protams, ir atsevišķa dalīšanās ar labās prakses piemēriem. Ir Somijas piemērs, kur tiem skolotājiem, kuriem neveicas, ar noteiktu programmu starpniecību to redz vietējā izglītības sistēmā un nāk talkā, sniedzot konkrētu atbalstu, lai tiktu galā ar situāciju. Mums tik detalizētas sistēmas nav. Mums ir tā: vai nu sistēma visiem der, vai neder. Protams, visiem vienādi nevar derēt, un galu galā nevienam neder nekas. Lai nenonāktu tiktāl, ir nopietni jādomā arī par pedagogu kvalifikācijas paaugstināšanas, pilnveides kursiem. Joprojām visu nosaka nauda. Daži mūsu skolotāji mācās otras kvalifikācijas iegūšanai vēl citā mācību priekšmetā. Mēs par to esam samaksājuši diezgan lielu naudu Latvijas Universitātei. Bet skolotāji atbrauc no mācībām un saka: ir iztērēts laiks, bet no četriem lektoriem viens bija labs, ieguvums no pārējiem - ļoti neliels vai pat nekāds, pēc šādiem kursiem es neuzdrošināšos iet klasē, lai arī dokuments par kursu apguvi man būs. Tātad ir jāpārskata, kādā kvalitātē šie kursi notiek, nevis tikai formāli tie atbilst iepirkumiem, kur juridiski viss ir pareizi.

«Latīņa» mazliet par augstu

Pedagogi uzsvēra arī jauno skolotāju trūkumu skolās. Īpaši tas attiecināms uz dabaszinātņu priekšmetiem - fiziku, ķīmiju, matemātiku. Skolotājs **Pēteris Puķītis** gan bilda, ka tā ir problēma visā pasaulē. Taču saistībā ar projektu «Skola 2030» ne mazsvarīgs ir arī apstākļi, kas jaunos speciālistus no darba skolā attur

Skolotāji atklāti pauda savu viedokli par nesakārtotībām, īstenojot izglītības reformu.

un neveicina arī skolēnos, topošajos studentos, interesi par fiziku, proti:

- Fizikas mācību programmā tā latīņa ir drusku par augstu pacelta. Šajā mācību gadā notika valsts olimpiādes, un otrajā posmā, 12. klasē, vidējais rezultāts pa visu Latviju bija tikai 6 punkti no 30 iespējamiem. Vai tas nav par grūtu? Tādējādi «nosit» skolēniem visu interesi un viņi sāk domāt, ka fizika patiešām ir par grūtu... Vajadzētu mācību saturu un programmu citā gāk apskatīt un paanalizēt.

- To mēs vērojam arī pēc centralizētajiem eksāmeniem, kur skolēni iegūst līdz 20 procentiem, ko pieņem kā normālu rezultātu, kas patiesībā ir bēdīgi, - bilda Inese Didže. - Ja jebkurš no mums tikai par 20 procentiem darīs savu darbu, tā būs katastrofa.

- Un tā būs arī, ja darīs par 100 procentiem, bet tiks novērtēti tikai par 20, - sacīja finanšu ministrs **Jānis Reirs**. - Pēc šīs diskusijas es saprotu lielo problēmu mūsu valstī. Izglītības līmenis reģionos ir dažāds. Ja grib to celt, ir jāceļ «apakšas», nevis jāstumj «augšas» vēl augstāk.

Inese Didže: - Mēs dažkārt arī pieļaujam, ka informācija par izglītības kvalitāti Latvijā netiek novērtēta objektīvi. OECD pētījumi liecina, ka mūsu izglītības kvalitāte ir gana pietiekama, daudzos rādītājos labāka nekā vidējie OECD iekļautajās valstīs. Tāpēc ir arī jāparāda nevis tikai, kā mums pietrūkst, bet kur mēs pašlaik esam un ka mūsu bērni gūst lieliskus rezultātus.

Ar pedagoga gēnu

Par jauno speciālistu ienākšanu darba tirgū un savu izvēli pievērsties pedagoģijai pastāstīja vēstures skolotāja, iepriekš Dobeles Valsts Auglīkopības institūta projektu vadītāja **Ilze Lesiņa**.

- Tas bija mans apzināts aicinājums. Daudzas lietas, kas izglītībā var vest uz pārmaiņām, ir pozitīvā pieredze un apziņa, ka mēs varam kaut ko darīt ārpus sava pienākuma, bet, izjutot to kā aicinājumu. Man ir vispozitīvākā pieredze caur projektu «Mācītspēks»,

kādā veidā mēs tikām sagatavoti darbam skolā, cik daudz deva universitāte un cik daudz mūsu pieredzi papildināja «Iespējamā misija». Mēs, kas esam nonākuši «Mācītspēkā» pēc sava aicinājuma, idejas vārdā, esam gatavi palīdzēt cits citam visos iespējamajos variantos, arī ar mācību materiāliem, stratēģiskos jautājumus. Šis projekts noteikti ir turpināms un atbalstāms, jo palīdz ienākt darba tirgū pedagoģijā cilvēkiem, kuri to sajūt kā aicinājumu, kuri tajā arī saņem ikdienas atbalstu. Mēs jau apzinām nākotnes plānus jaunajam mācību gadam, notiek apmaiņa ar pieredzi, idejām, stratēģiskos jautājumus mācību procesā, kas var iegūt jau plašāku mērogu, ne tikai novadā.

Diskusijas dalībnieki atkārtoti uzsvēra, ka valsts līmenī ir risināma problēma par jauno speciālistu trūkumu skolā. Ineses Didžes rosinājums: - Varbūt valstī ir jāuzsāk misija - sociālā atbildība par izglītību Latvijā, kur uzņēmēji dotu iespēju saviem speciālistiem - profesionāļiem, nepārtraucot darbu uzņēmumā, dažas stundas strādāt pedagogam darba kādā dabaszinātņu jomā, piemēram, mācīt inženierzinātnes vai ķīmiju.

Ilze Lesiņa bilda: skolās jau tagad misijas ietvaros strādā lieliski kolēģi, pat ar starptautisku pieredzi. - Viņiem ir šis te pedagoga «gēns», bet viņiem pēc viena mācību gada skola jāatstāj, jo bez pedagoga formālās izglītības viņi nedrīkst darbu turpināt. Vai nav iespējams valstī arī labu darbu pieredzi pielīdzināt formālajai izglītībai? Tas ir stāsts par aicinājumu un to, ko pedagogs dara. Ir jādod iespēja šiem cilvēkiem gan pamēģināt, gan arī pēc tam atbalstīt iniciatīvas viņiem turpināt strādāt.

Sarmīte Rone
Autores foto

MAF

Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Par lappuses saturu atbild raksta autors